

DET KONGELIGE BARNE-
OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENT

Rundskriv

Nr.
Q-11/2017

Dato
21. september 2017

Kommunale vigsler

Kort om inngåelse av ekteskap

Ekteskap blir inngått ved at brudefolkene møter for en vigsler. Mens begge er til stede skal de erklære at de ønsker å inngå ekteskap med hverandre. Deretter skal vigsleren erklære dem for ektefolk.

Før ekteskapet kan inngås må ekteskapsvilkårene prøves. Det vil si at det skal kontrolleres at de som skal gifte seg oppfyller vilkårene i ekteskapsloven. Det er folkeregistermyndigheten (skattekontoret) som prøver at ekteskapsvilkårene er oppfylt.

Lovendring

Fra 1. januar 2018 overtar kommunene ansvaret for borgerlige vigsler. Bestemmelsene om inngåelse av ekteskap følger av ekteskapsloven kapittel 3. Lovendringene som er vedtatt er (endringer i kursiv):

§ 12 Vigslere

Vigslere er:

- a) prest i Den norske kirke, og prest eller forstander i et registrert trossamfunn, eller seremonileder eller tilsvarende i livssynssamfunn som mottar tilskudd etter lov 12. juni 1981 nr. 64 om tilskott til livssynssamfunn når Kongen har godkjent formen for inngåelse av ekteskap.
- b) *ordførere, varaordførere og kommunalt ansatte eller folkevalgte som kommunestyret selv gir slik myndighet.*
- c) *utsendt utenriktstjenestemann, jf. utenriktstjenesteloven § 14.*
- d) *Sysselmannen på Svalbard. Sysselmannen kan delegere vigselsmyndighet til tjenestemenn ved sysselmannskontoret.*
- e) særskilt vigsler oppnevnt av departementet i tilfeller der det er behov for det på grunn av lange avstander eller av andre grunner. Oppnevningen gjelder for fire år.

Departementet *kan gi forskrift om tildeling og tilbaketrekking av vigselfrett for seremonileder eller tilsvarende i livssynssamfunn.*

§ 12 a Vigsler i kommunen

Kommunen skal ha et tilbud om vigsel for kommunens innbyggere og personer som ikke er bosatt i Norge, men som fyller vilkårene for å inngå ekteskap i Norge etter kapittel 1.

Departementet kan gi forskrift om kommunalt vigselstilbud med regler om at vigselstilbudet skal være tilgjengelig og om betaling for vigsler.

Vigselsmyndighet i kommunen

Lovendringen innebærer at ordførere, varaordførere og kommunalt ansatte eller folkevalgte som kommunestyret selv gir slik myndighet skal gjennomføre vigsler. Ordførere og varaordførere får en direkte myndighet etter loven. I tillegg kan kommunestyret gi vigselsmyndighet til personer som er ansatt eller folkevalgt i kommunen. Med ansatt menes både fast ansatt og midlertidig ansatt. Kommunen kan også velge å ansette noen for denne oppgaven. Beslutningen om hvem som skal ha vigselsmyndighet, i tillegg til ordfører og varaordfører, skal tas av kommunestyret selv og kan ikke overlates til andre.

Kommunen må selv vurdere hvem som er egnet for oppgaven. Det er ikke krav om særlig kompetanse eller erfaring. I lovforarbeidene¹ blir det uttalt at det kan være hensiktsmessig at det også tilbys vigslere som er politisk nøytrale.

Vigselsmyndigheten vil opphøre dersom en folkevalgt ikke lenger er folkevalgt eller vigslerens ansettelsesforhold i kommunen avsluttes. Vigselsmyndigheten vil også opphøre dersom kommunestyret trekker tilbake tildelingen.

Kommunen må ha oversikt over hvem som til enhver tid er vigslere. At vigsler har vigselsmyndighet er et vilkår for at ekteskapsinngåelsen er gyldig. For å unngå hyppige skifter av hvem som har vigselsmyndighet, og eventuell usikkerhet knyttet til dette, anbefaler departementet at det gis vigselsmyndighet for en lengre periode. Det anbefales også at det ikke tildeles vigselsmyndighet bare for engangstilfeller.

Det kan være hensiktsmessig at kommunen gir informasjon om hvem som er vigslere i kommunen på sine nettsider. Det vil gi innbyggerne et godt tilbud, ved at de vet hvem som er vigslere og hvem de kan henvende seg til. Det vil også kunne lette arbeidet for folkeregistermyndigheten og andre myndigheters kontroll av at vigselen er gyldig inngått.

Vigsler skal sammen med vigselsmeldingen til folkeregistermyndigheten legge ved dokumentasjon for sin vigselsmyndighet, jf. forskrift om registrering og melding av vigsel § 5. Dette innebærer at tildeling av vigselsmyndighet må være skriftlig.

En kommunal vigsler kan gjennomføre en vigsel i hele landet. Uansett hvor vigselen gjennomføres, handler vigsleren på vegne av den kommunen han er folkevalgt eller ansatt i, for eksempel når det gjelder regler for dekning av merutgifter ved vigselen.

¹ Prop. 91 L (2016-2017) Endringer i ekteskapsloven og bustøttelova m.m. (oppgaveoverføring til kommunene)

Dersom kommuner ønsker å inngå interkommunalt samarbeid om vigseloppgaven, må dette gjøres innenfor reglene i ekteskapsloven og kommuneloven. Dette innebærer blant annet at ordfører og varaordfører i kommunene som samarbeider, fortsatt har vigselmyndighet og det er kommunestyrene selv som må gi myndighet til ansatte eller folkevalgte i de deltagende kommunene som skal få slik myndighet. Denne oppgaven vil innebære myndighetsutøvelse, og det vil derfor være vertskommunemodellen etter reglene i kommuneloven kapittel 5 A som er egnet samarbeidsmodell.

Tilbud om vigsel

Kommunen har plikt til å ha et tilbud om vigsel for kommunens innbyggere og personer som ikke er bosatt i Norge, men som fyller vilkårene for å inngå ekteskap i Norge, jf. ekteskapsloven § 12 a.

Det er tilstrekkelig at én av brudefolkene er bosatt i kommunen for atplikten gjelder. Hvem som anses å være bosatt i kommunen følger av de alminnelige regler om folkeregistrering av bostedsadresse, jf. folkeregisterloven med forskrifter.

Ekteskapsloven bygger på en forutsetning om at de som oppfyller vilkårene for inngåelse av ekteskap og kravene til prøving, har krav på vigsel i Norge. Det gjelder også personer som bare oppholder seg midlertidig i landet. Kommunenes tilbud om borgerlig vigsel gjelder både for utenlandske brudefolk og for norske statsborgere som er bosatt i utlandet. Disse gruppene skal også få benytte seg av vigselstilbudet i kommunen, uten å måtte betale for dette. En slik ordning er videreføring av praksis fra borgerlige vigsler i domstolene.

Kommunen kan selv bestemme om de vil tilby vigsler for andre kommuners innbyggere.

Forberedelse til vigselen

De som tar kontakt med kommunen om vigsel må få beskjed om at de må ha gyldig prøvingsattest på tidspunktet for ekteskapsinngåelsen, jf. ekteskapsloven § 14 første ledd jf. § 10. Det er folkeregistermyndigheten som utsteder prøvingsattest, og den er gyldig i fire måneder fra utstedelse. Prøvingsattesten gis på bakgrunn av egenerklæring fra begge brudefolkene, forlovererklæring og eventuelle andre dokumenter (oppholdstillatelse/ dokumentasjon på skifte/ anerkjennelse av utenlandsk skilsmisse). Skjemaer finnes på [skatteetatens hjemmeside](#) eller hos [statlig blankettarkiv](#). Folkeregistermyndigheten skal på bakgrunn av disse opplysningene prøve om ekteskapsvilkårene etter norsk rett er oppfylt.

Kommunen bør ha rutiner for når vigsel kan avtales med kommunen, for eksempel tidligst fra det tidspunkt det foreligger gyldig prøvingsattest.

Kommunen kan selv bestemme hvor og når de skal tilby vigsler. Det er likevel viktig at tilbudet er tilgjengelig. Tilbudet i kommunen skal dekke etterspørselen på en god måte, jf. forskrift om kommunale vigsler § 1. Departementet legger til grunn at kommunene har rådhus, kommunehus eller andre lokaler som er egnet og kan gjøres tilgjengelige for vigsler.

Gjennomføring av vigselen

I lovforarbeidene har departementet uttalt at det er viktig at kommunen legger til rette for vigselens seremonielle karakter, uavhengig av hvem som gjennomfører vigselen. Rammen

rundt vigselen, som bruk av det borgerlige vigselsformularet og egnet lokale, er av stor betydning for om seremonien oppleves som høytidelig og verdig.

Det borgerlige vigselsformularet, som er en tekst som vigsler leser under seremonien, skal benyttes ved gjennomføring av borgerlige vigsler. Vigselsformularet setter en ramme rundt hva vigselsseremonien skal inneholde. Seremonien kan tilpasses med for eksempel tekst og musikk utover dette, dersom brudefolkene ønsker det. Det er opp til kommunen å vurdere hva de vil tillate av ekstra innhold.

Før vigsel foretas, skal vigsleren motta prøvingsattesten som viser at ekteskapsvilkårene er prøvet, jf. ekteskapsloven § 14. Brudefolkene bør legitimere seg for å godtgjøre at de er de samme personene som det er foretatt prøving for. Til dette kan for eksempel pass, førerkort og bankkort fremlegges. Om legitimasjonen skal godtas, beror på en konkret vurdering.

To vitner må være til stede under seremonien, jf. ekteskapsloven § 11 andre ledd. Dette kan være forloverne eller to andre myndige personer.

Det borgerlige vigselsformularet er vedtatt på bokmål og nynorsk.² Det finnes oversettelser til samisk, engelsk, tysk, fransk, spansk og russisk. Alle versjonene kan finnes på Bufdir sine hjemmesider.

Det følger av ekteskapsloven § 14 andre ledd at en vigsler som kjenner til at et vilkår for å inngå ekteskap ikke er oppfylt, ikke skal foreta vigsel. Dersom vigsler finner at det er grunn til tvil om et vilkår er oppfylt, kan vigselen utsettes og brudefolkene pålegges å skaffe bevis for at vilkåret er oppfylt.

Kommunale vigslere har ellers ikke grunnlag for å nekte å gjennomføre en vigsel, jf. ekteskapsloven § 13 og § 14.

Melding om vigsel og registrering

Prøvingsattesten fra folkeregistermyndigheten utgjør også melding om vigsel og vigselsbok (skjema Q-0309). Skjemaets del om Melding om vigsel/ Vigselsbok skal fylles ut av vigsler. Samtlige spørsmål på vigselsmeldingen skal besvares så langt de passer. Brudefolkene og vitnene skal også undertegne vigselsmeldingen. En bekreftet kopi skal returneres til folkeregistermyndigheten senest innen tre dager, jf. forskrift om registrering og melding av vigsel § 4.

Vigsler skal sammen med vigselsmeldingen legge ved dokumentasjon for sin vigselsmyndighet, jf. forskrift om registrering og melding av vigsel § 5. For ordfører og varaordfører er det tilstrekkelig med dokumentasjon på vervet.

En bekreftet kopi av skjemaet gis til brudefolkene og utgjør midlertidig vigselsattest. Endelig vigselsattest utstedes av folkeregistermyndigheten.

Kommunen har ansvar for å føre vigselsbok med oversikt over ekteskap som er inngått i kommunen, jf. forskrift om registrering og melding av vigsel § 1 første ledd bokstav e). Det originale skjemaet "Prøvingsattest/Melding om vigsel/Vigselsbok", som beholdes av vigsler,

² <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1996-01-19-4263?q=vigselsformular>

utgjør vigselboken. Det er ellers ikke spesifikke krav til hvordan vigselboken skal føres eller oppbevares.

Økonomi

Forskrift om kommunale vigsler har bestemmelser om betaling for vigsler.

Det følger av forskriften § 2 at vigselstilbudet skal være gratis for kommunens egne innbyggere og for personer som ikke er bosatt i Norge, men som fyller vilkårene for å inngå ekteskap her.

Det følger av § 2 andre ledd at kommunen kan ta betaling for nødvendige merkostnader dersom kommunen tilbyr vigsel ut over det vanlige tilbudet om tid og sted. Med vanlig tid menes både tidspunktet for vigsel og vigselens varighet. Brudefolkene skal informeres om kostnaden i god tid før vigselen.

Det følger av § 3 at dersom kommunen tilbyr vigsel for andre enn de som er nevnt i § 2 (egne innbyggere og personer som ikke er bosatt i Norge), kan kommunen ta betaling for nødvendige kostnader til vigselen. Brudefolkene skal informeres om kostnaden i god tid før vigselen.

Kostnader som kan kreves dekket av kommunen etter forskriften § 2 og § 3 er for eksempel utgifter for vigsler, transport og oppvarming av lokale. Det er ikke anledning for kommunen til å ta betaling ut over dekning av nødvendige (mer)kostnader.

Krav om betaling for vigsler etter forskriften § 2 andre ledd og § 3, bør fastsettes i egne bestemmelser, jf. forskriften § 4. Slike bestemmelser bør angi at det kan tas betaling, hvilke type kostnader betalingen skal dekke og hvilke satser som gjelder for de enkelte kostnadene.

Ugyldige ektesapsinngåelser

En vigsel er av seremoniell karakter, men en vigsel er også en offentligrettslig handling, og vigsler har ansvar for å forvise seg om at vilkårene for inngåelse av ekteskap er oppfylt.

Ekteskapsloven § 16 har bestemmelser om ugyldige vigsler. For at en ektesapsinngåelse skal være gyldig må fremgangsmåten i ekteskapsloven § 11 første ledd, jf. § 12, følges. Det innebærer at begge brudefolkene må være til stede under vigselen, og erklære at de ønsker å inngå ekteskap med hverandre, samt at vigsleren må erklære dem for ektefolk. Vigselen vil være ugyldig hvis den er foretatt av en person som ikke har myndighet til å foreta vigsler. Hvis en vigsel blir gjennomført av en kommunalt ansatt eller folkevalgt som ikke har fått myndighet til dette av kommunestyret, vil det innebære at ekteskapet ikke er gyldig.

En vigsel vil også være ugyldig hvis det ikke forelå gyldig prøvingsattest på vigseltidspunktet, jf. ekteskapsloven § 10.

Hvis de formelle reglene for inngåelse av ekteskap ikke er fulgt, innebærer det at ekteskapet ikke anses for å være inngått og ekteskapet vil da heller ikke ha noen rettsvirkninger. Etter begjæring fra en av partene, kan et ugyldig ekteskap likevel godkjennes. Det er Fylkesmannen i Oslo og Akershus som behandler søknader om etterfølgende godkjenning av ugyldige ekteskap. For at fylkesmannen kan gi etterfølgende godkjenning, må det foreligge «*særlige grunner*», jf. ekteskapsloven § 16 andre ledd. Departementet understreker at adgangen til å gi etterfølgende godkjenning er en unntaksregel.

Departementet oppfordrer på denne bakgrunn vigsler til å være påpasselig med at formalitetene ved vigselen blir fulgt. Vi viser i den forbindelse til den belastningen en ugyldig ekteskapsinngåelse kan medføre for brudefolkene.

Det framgår av ekteskapsloven § 1b at ekteskap skal inngås av egen fri vilje og med eget samtykke. Et ekteskap som ikke er inngått frivillig kan bli kjent ugyldig av domstolene, jf. ekteskapsloven § 16 tredje ledd.

Rettskilder

Lov om ekteskap av 4. juli 1991 nr. 47

Forskrift om kommunale vigsler av 18. september 2017 nr. 1421

Forskrift om registrering og melding av vigsel av 20. november 1992 nr. 854

Forskrift om endring i forskrift om registrering og melding av vigsel av 18. september 2017 nr. 1422

Forarbeidene til lovendringen om overføring av vigselsmyndighet fra domstolene til kommunen finnes i Prop. 91 L (2016-2017), kapittel 3 og Innst. 376 L (2016-2017)

Rundskriv Q-20/2016 om ekteskapsloven